

Mineral Gübrələr üzrə Detallı Hesabat

Mineral Gübrələrin İstifadəsi (2019-2026)

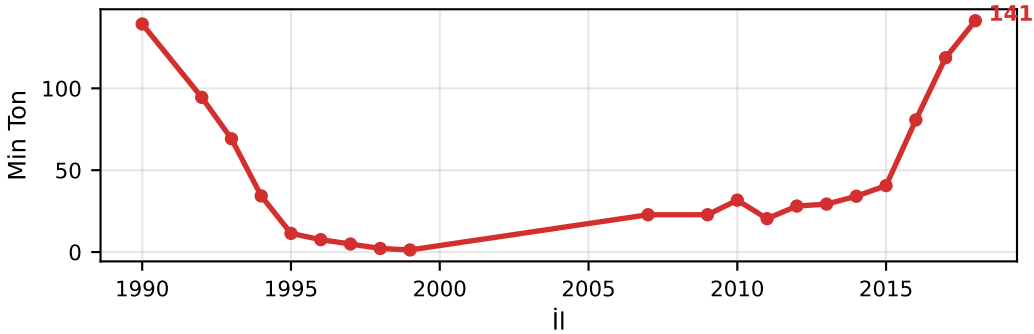
Hazırlayan: Gülnarə Əzizova

Sektor: Kənd Təsərrüfatı

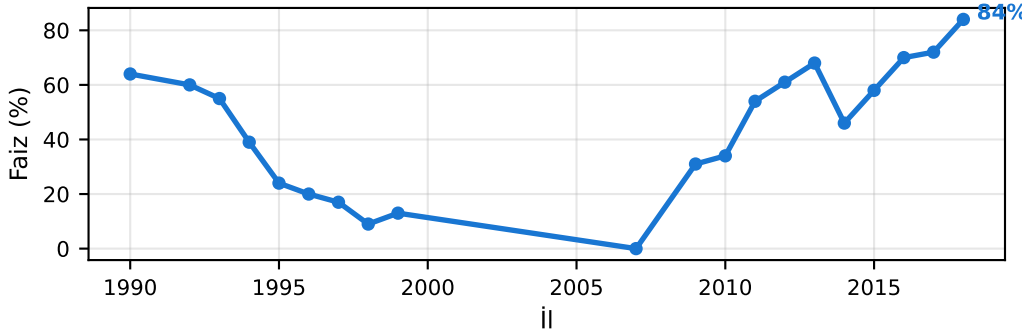
Sahə: Mineral Gübrələrin Verilməsi

Tarix: 21.07.2025

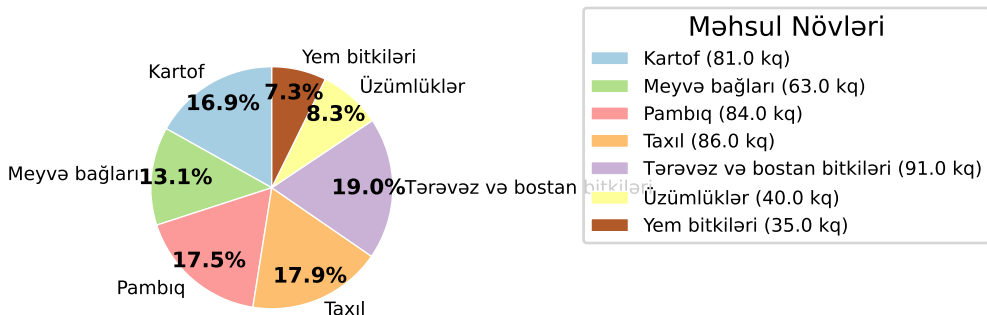
Mineral Gübrələrin Ümumi İstifadəsi (1990-2018)



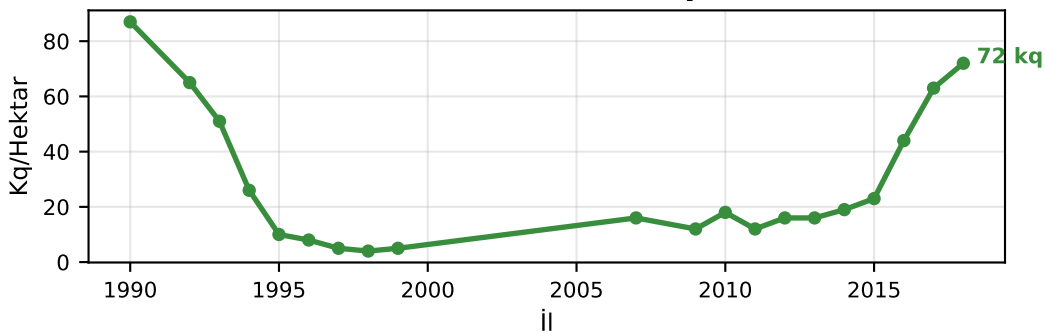
Gübrələnmiş Sahələrin Ümumi Əkində Payı (1990-2018)



2018-ci ildə Məhsul Növləri Üzrə Gübrə Paylanması



1 Hektara Sərf Olunan Gübrə Miqdarı (1990-2018)



Mineral Gübrələrin Verilməsi ilə Bağlı Statistik Analiz və Mövcud Vəziyyət (1990 -2018)

Mövcud Vəziyyət (2018 -ci il)

2018 -ci ildə mineral gübrələrin verilməsi ilə bağlı aşağıdakı göstəricilər qeydə alınmışdır:

- Ümumi gübrə istifadəsi: 141,3 min ton
- Gübrələnmiş sahənin ümumi əkində xüsusi çəkisi: 84%
 - Hər hektara düşən orta gübrə miqdarı: 72 kq
- Əsas məhsul növləri üzrə paylanma (kq/hektar):
 - Kartof: 81
 - Meyvə bağları: 63
 - Pambıq: 84
 - Taxıl: 86
- Tərəvəz və bostan bitkiləri: 91
 - Üzümlüklər: 40
 - Yem bitkiləri: 35

Ümumi Tendensiyalar (1990 -2018)

- Ən yüksək gübrə istifadəsi: 1990 -cı il (139,3 min ton).
 - Ən aşağı gübrə istifadəsi: 1999 -cu il (1,3 min ton).
- Son illərdə bərpa: 2016 -2018 -ci illərdə gübrə istifadəsi kəskin artaraq 1990 -cı il səviyyəsinə yaxınlaşmışdır.

Məhsul Növləri Üzrə Dəyişikliklər

- Pambıq: 1990 -cı ildə 144 kq/hektar olan göstərici 2018 -ci ildə 84 kq/hektar olmuşdur.
 - Taxıl: 1990 -ci ildə 92 kq/hektardan 2018 -ci ildə 86 kq/hektara qədər azalmışdır.
- Tərəvəz və bostan bitkiləri: 1990 -cı ildə 233 kq/hektardan 2018 -ci ildə 91 kq/hektara enmişdir.

Gübrələnmiş Sahələrin Payı

- 1990 -cı ildə 64% olan göstərici 1999 -cu ildə 13% -ə qədər enmiş, 2018 -ci ildə isə 84% -ə qədər bərpa olunmuşdur.

Müsbət Dəyişikliklər

- Kənd təsərrüfatında modernləşmə: 2010 -cu illərdə texnologiyaların tətbiqi və dövlət dəstəyi.
 - İxrac imkanlarının artması: Xüsusilə pambıq və meyvəçilik sahələrində tələbin artması.

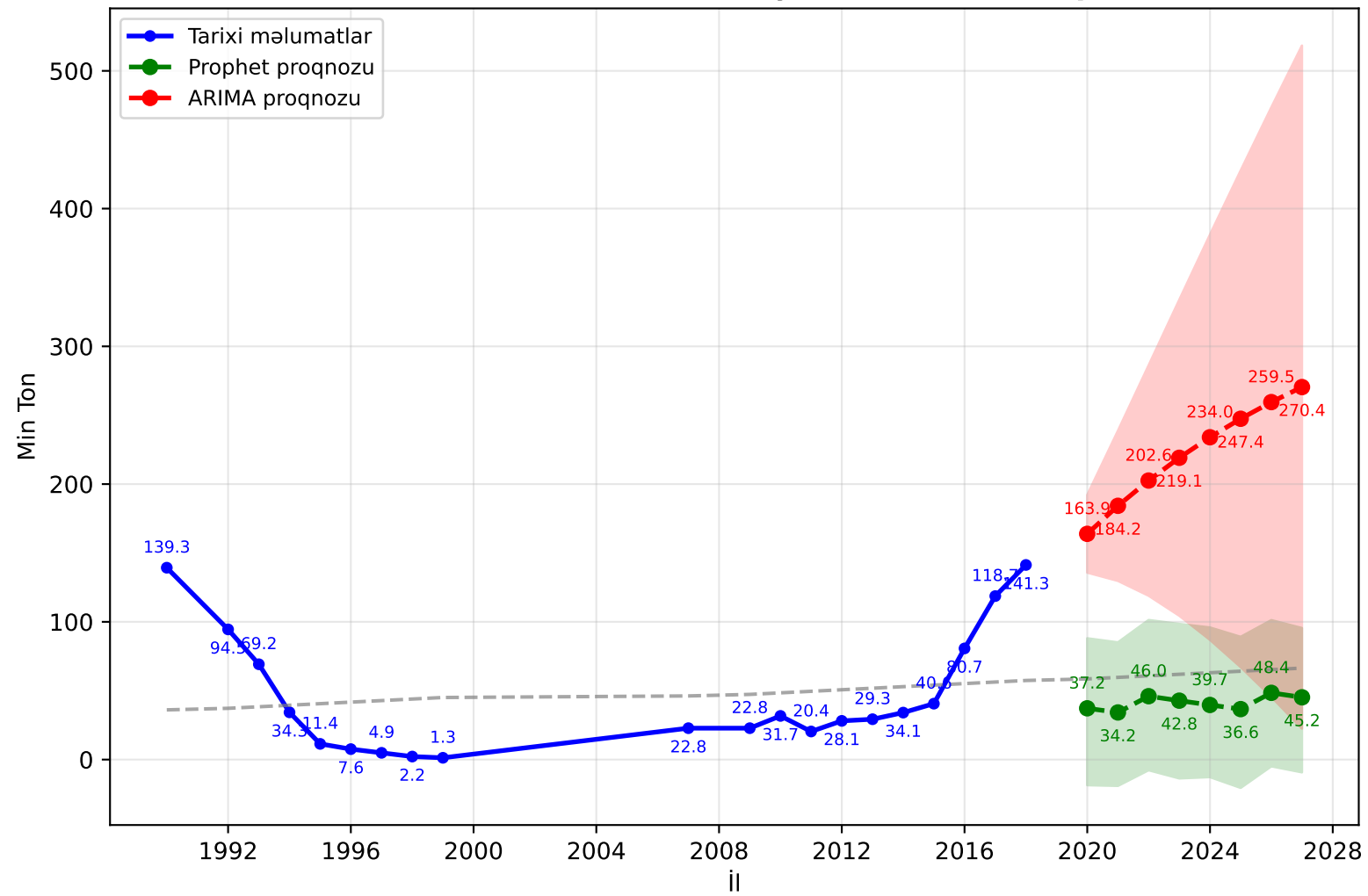
Problemlər

- 1990 -2000 -ci illərdə kəskin azalma: İqtisadi çətinliklər və kənd təsərrüfatında investisiyaların azalması.
- Bəzi məhsullarda gübrə istifadəsinin hələ də aşağı olması: Məsələn, yem bitkiləri (35 kq/hektar).

Təkliflər

1. Dəqiq Monitoring: Gübrələrin effektivliyini qiymətləndirmək üçün torpaq analizləri genişləndirilməlidir.
2. Dövlət Subsidiyaları: Xüsusilə kiçik fermerlər üçün gübrə alınmasında maliyyə dəstəyi artırılmalıdır.
3. Təlim Proqramları: Fermerlərə gübrələrin düzgün istifadəsi və növləri haqqında məlumatlandırma kampaniyaları təşkil edilməlidir.
4. İxrac İstiqamətləri: Meyvə və tərəvəz kimi qiymətli məhsullar üçün gübrə standartları yüksəldilməlidir.

Cəmi (min ton) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

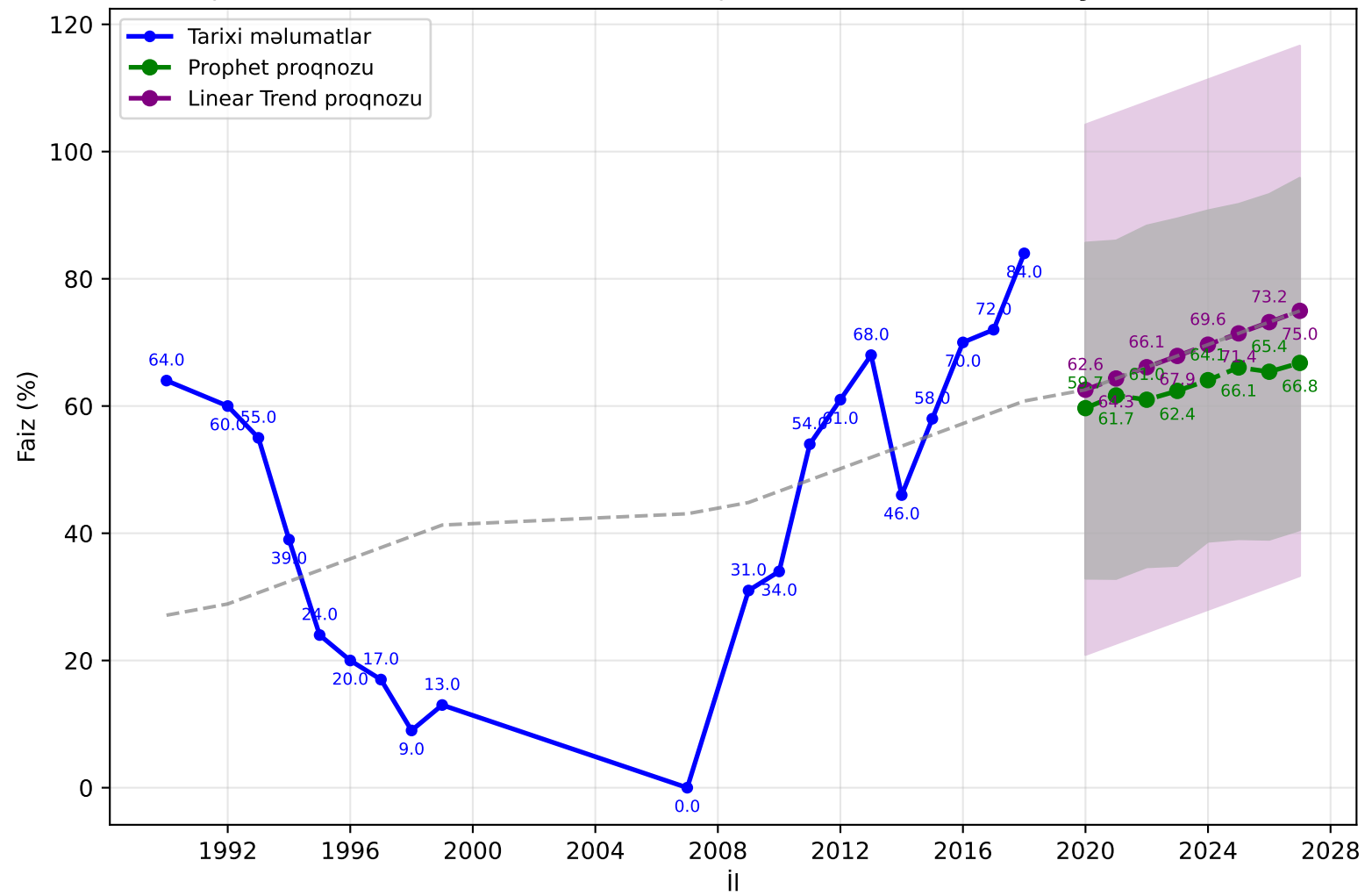


Mineral gübrələrin ümumi istifadəsi 1990-cı ildə 139.3 min ton olmuş, 1998-ci ildə 2.2 min ton ilə minimum səviyyəyə enmişdir. 2007-ci ildən başlayaraq tədricən artmağa başlayıb 2018-ci ildə 141.3 min ton ilə tarixi maksimuma yaxın səviyyəyə çatmışdır. Bu artım kənd təsərrüfatının intensivləşməsi və məhsuldarlığın artırılması siyasətinin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 46.76
 Minimum: 1.30
 Maksimum: 141.30
 Standart sapma: 44.88
 Son il dəyəri: 141.30
 Trend: 0.10

Gübrələnməmiş sahənin ümumi əkində xüsusi çəkisi (%) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

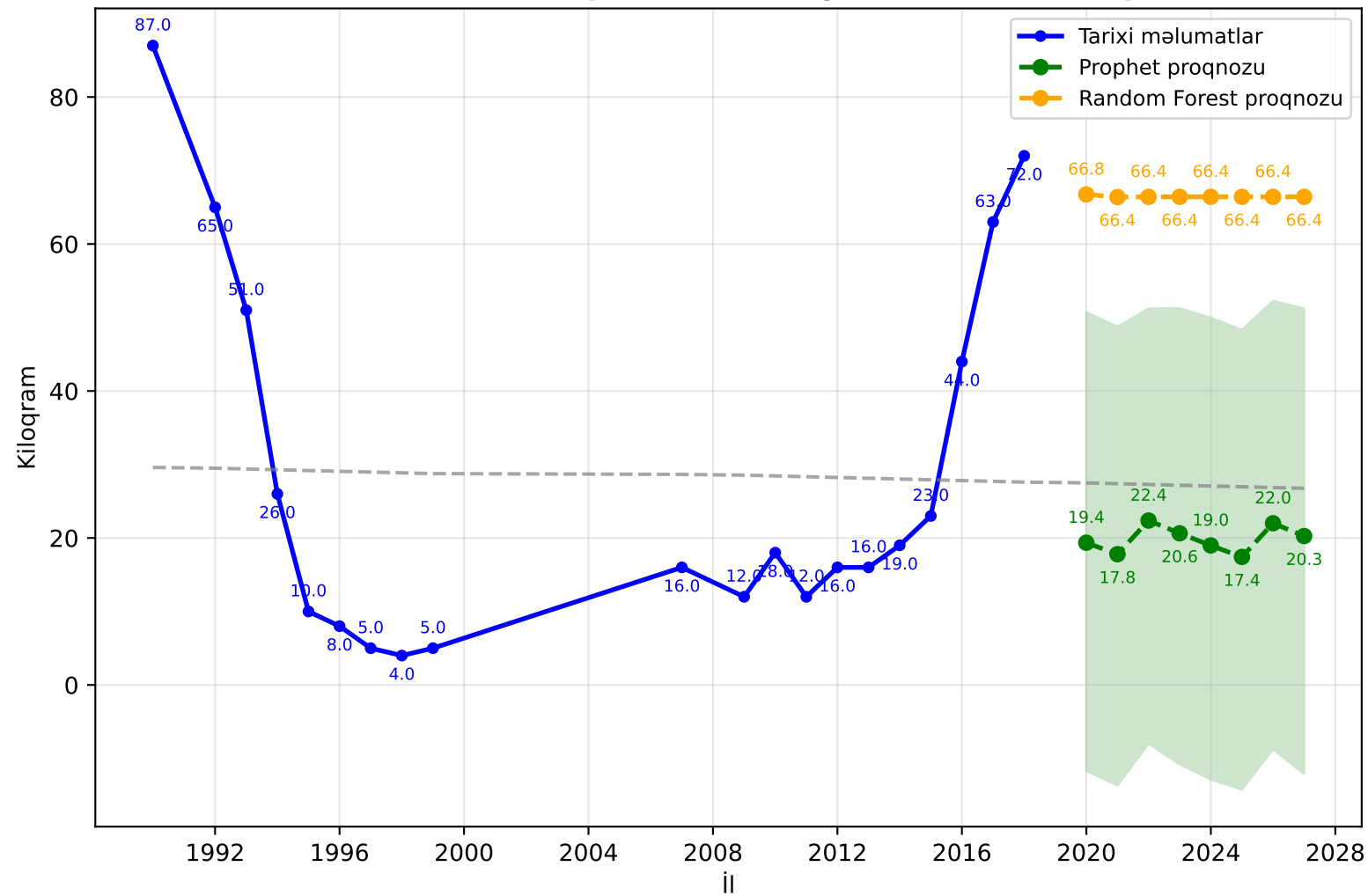


Gübrələnməmiş sahələrin ümumi əkin sahəsindəki payı 1990-cı ildə 64% olmuş, 1998-ci ildə 9% ilə ən aşağı həddə enmişdir. 2007-ci ildən sonra tədricən artaraq 2018-ci ildə 84% səviyyəsinə çatmışdır. Bu göstərici gübrə istifadəsinin coğrafi yayılmasının genişlənməsini və kənd təsərrüfatının müasirləşməsini göstərir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 43.95
Minimum: 0.00
Maksimum: 84.00
Standart sapma: 24.20
Son il dəyəri: 84.00
Trend: 1.00

Hər hektar əkinə (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

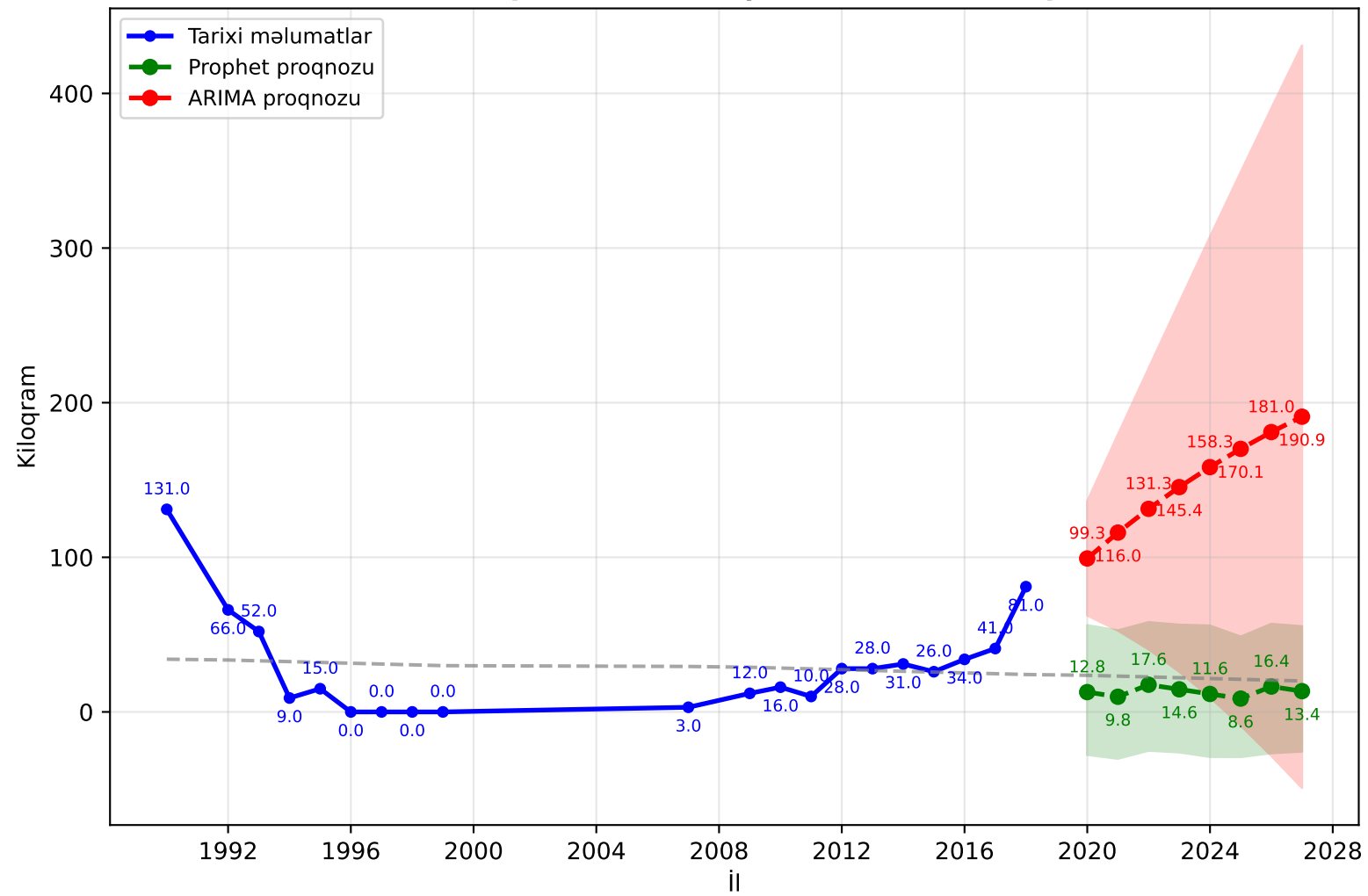


Hər hektar əkinə düşən gübrə miqdarı 1990-cı ildə 87 kq olmuş, 1997-ci ildə 5 kq ilə minimum səviyyəyə enmişdir. 2007-ci ildən sonra artmağa başlayıb 2018-ci ildə 72 kq səviyyəsinə çatmışdır. Bu göstərici gübrə istifadəsinin intensivliyini və torpaq məhsuldarlığının artırılması üçün edilən səyləri əks etdirir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 28.60
 Minimum: 4.00
 Maksimum: 87.00
 Standart sapma: 25.44
 Son il dəyəri: 72.00
 Trend: -0.75

Kartof (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz



Kartof əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 131 kq/ha olmuş, 1995-1999-cu illər arasında sıfıra yaxın səviyyəyə enmişdir. 2007-ci ildən sonra tədricən artaraq 2018-ci ildə 81 kq/ha çatmışdır. Kartof əkinlərində gübrə istifadəsinin bərpası ərzaq təhlükəsizliyi və özünütəminatlılıq məqsədilə bu bitki növünün inkişafına verilən önəmin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 29.15

Minimum: 0.00

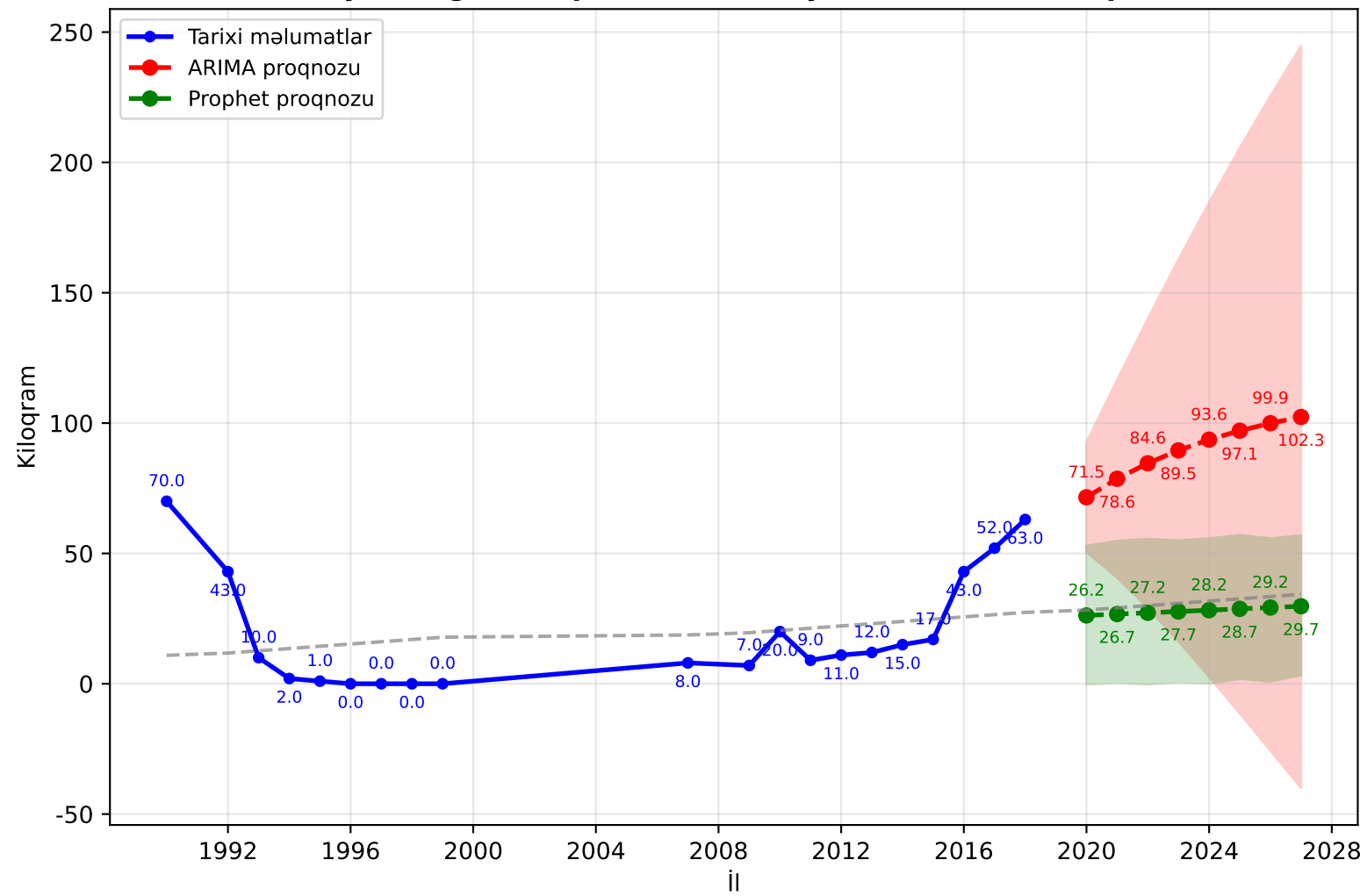
Maksimum: 131.00

Standart sapma: 32.96

Son il dəyəri: 81.00

Trend: -2.50

Meyvə bağları (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz



Meyvə bağlarında gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 70 kq/ha olmuş, 1994-1997-ci illər arasında 0-2 kq/ha səviyyəsinə enmişdir. 2007-ci ildən sonra kəskin artaraq 2018-ci ildə 63 kq/ha çatmışdır. Bu artım meyvəçilik sahəsinin inkişafına verilən dəstəyin və ixrac potensialının artırılması məqsədilə aparılan tədbirlərin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 19.15

Minimum: 0.00

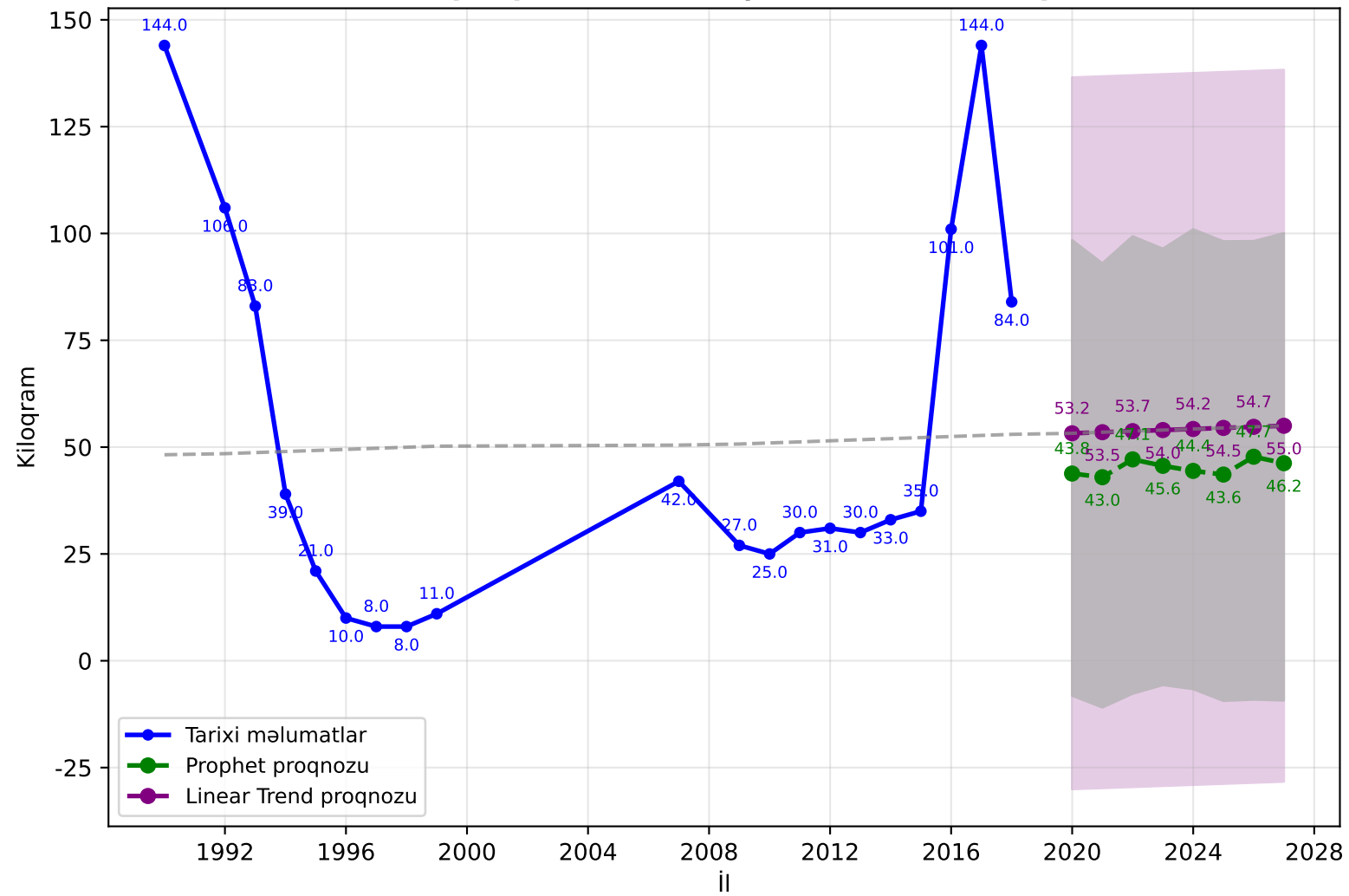
Maksimum: 70.00

Standart sapma: 22.26

Son il dəyəri: 63.00

Trend: -0.35

Pambıq (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

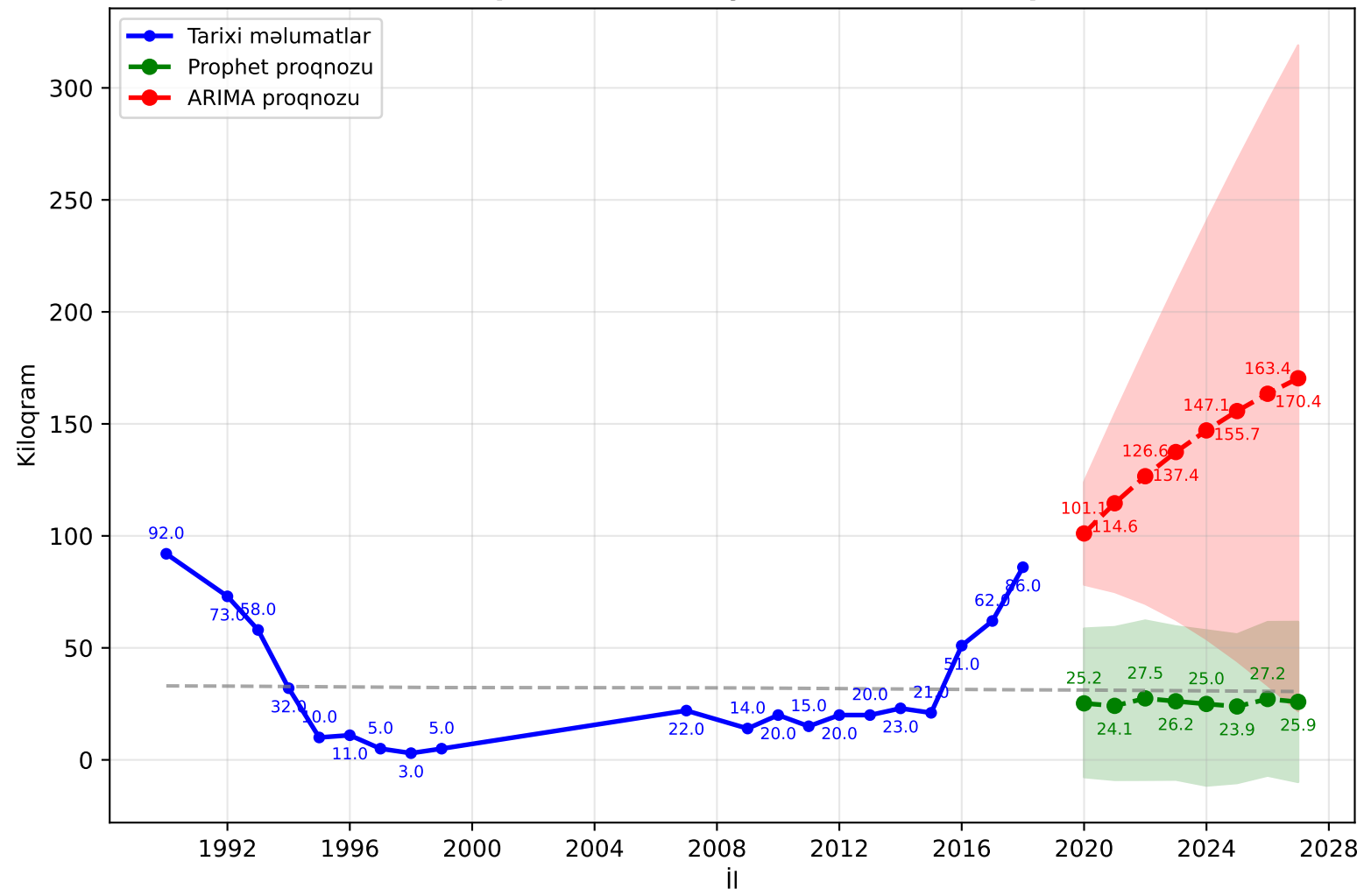


Pambıq əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 144 kq/ha olmuş, 1998-ci ildə 8 kq/ha ilə minimum səviyyəyə enmişdir. 2016-cı ildən sonra kəskin artaraq 2017-ci ildə 144 kq/ha səviyyəsinə çatmışdır. Bu göstərici pambıq istehsalının canlandırılması və tekstil sənayesinin inkişafı siyasətinin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 50.60
 Minimum: 8.00
 Maksimum: 144.00
 Standart sapma: 43.62
 Son il dəyəri: 84.00
 Trend: -3.00

Taxıl (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

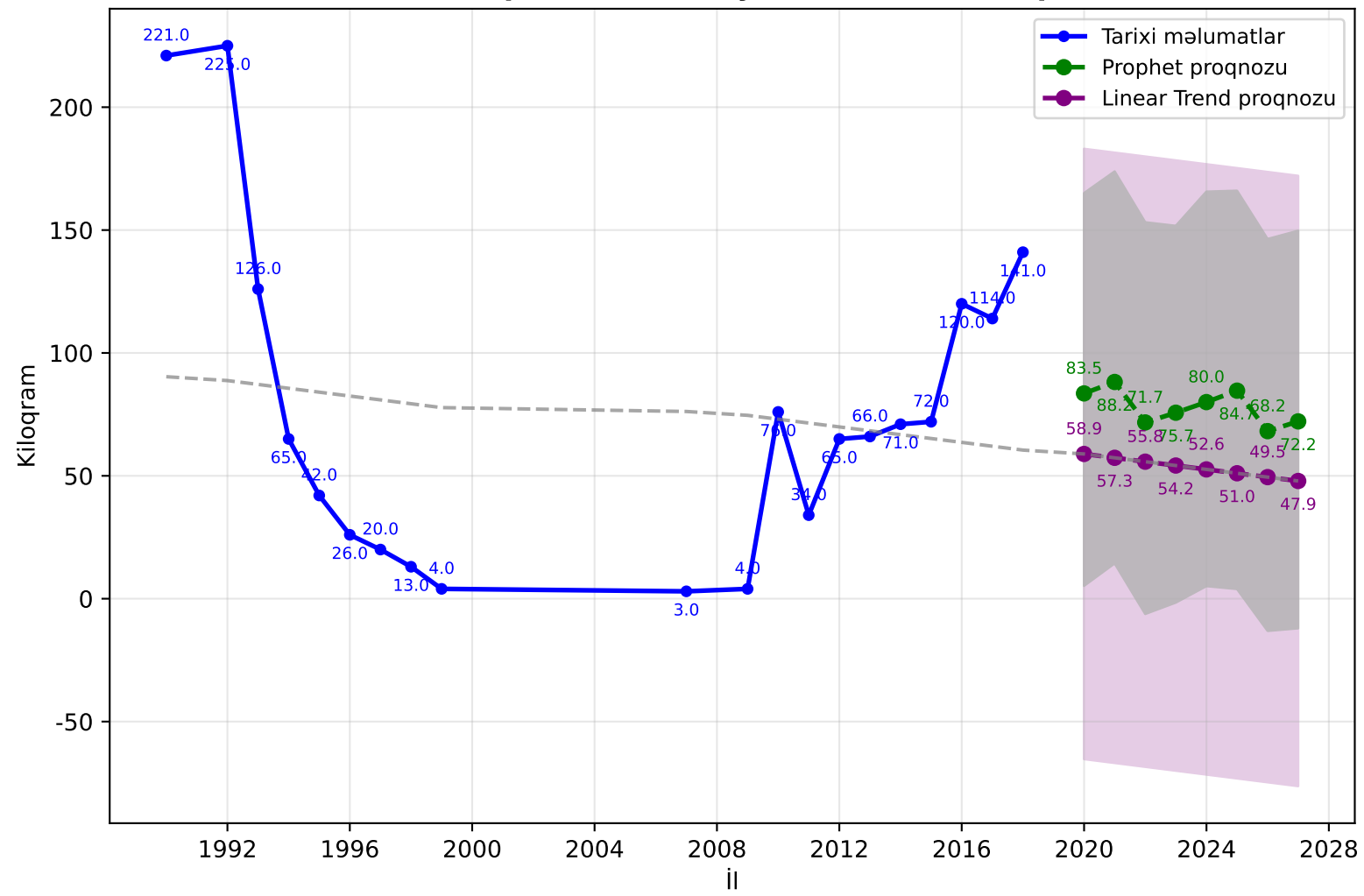


Taxıl əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 92 kq/ha olmuş, 1999-cü ildə 5 kq/ha ilə minimum səviyyəyə enmişdir. 2007-ci ildən sonra tədricən artaraq 2018-ci ildə 86 kq/ha çatmışdır. Taxıl istehsalının artırılması ərzaq təhlükəsizliyi və strateji məhsul kimi taxılın milli iqtisadiyyatdakı rolu baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 32.15
 Minimum: 3.00
 Maksimum: 92.00
 Standart sapma: 27.82
 Son il dəyəri: 86.00
 Trend: -0.30

Tütün (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

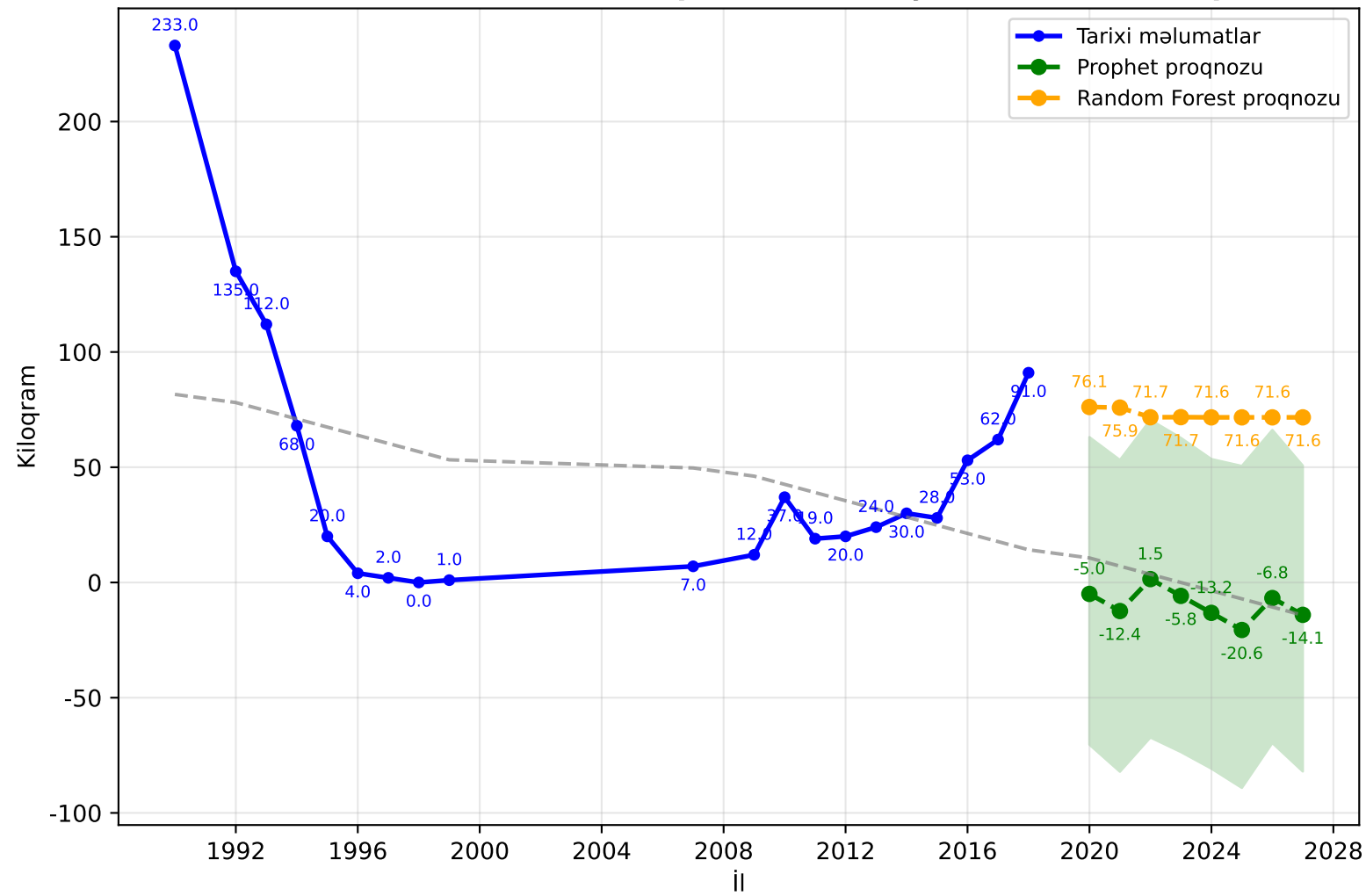


Tütün əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 221 kq/ha olmuş, 1999-cı ildə 4 kq/ha ilə minimum səviyyəyə enmişdir. 2014-cü ildən sonra artaraq 2018-ci ildə 141 kq/ha çatmışdır. Tütün istehsalının bərpası ixrac potensialının artırılması və alternativ məhsul kimi tütünün fermerlərin gəlir mənbəyinə çevrilməsi məqsədilə aparılan tədbirlərin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 75.40
 Minimum: 3.00
 Maksimum: 225.00
 Standart sapma: 65.67
 Son il dəyəri: 141.00
 Trend: -4.00

Tərəvəz və bostan bitkiləri (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

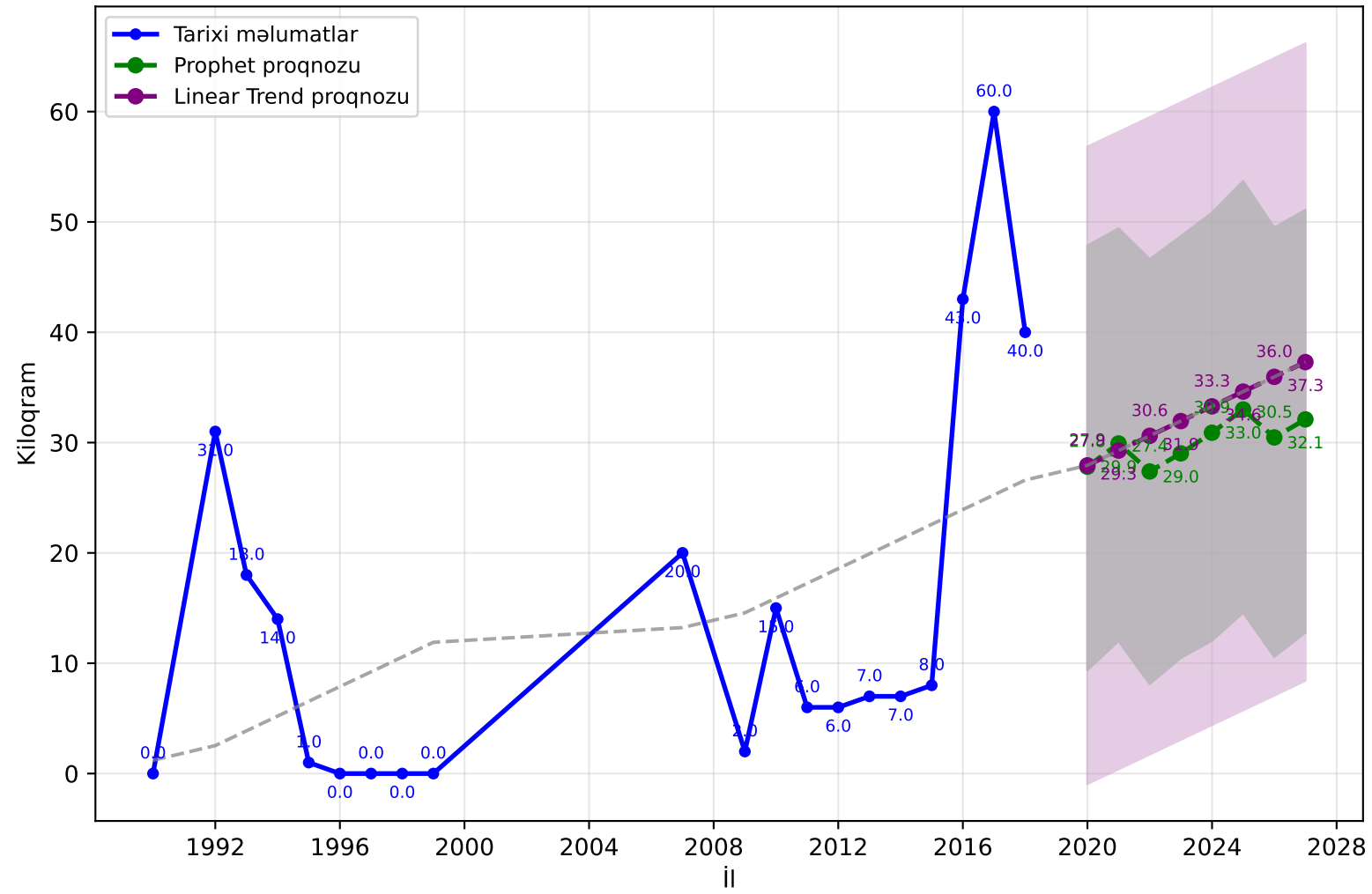


Tərəvəz və bostan bitkiləri əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 233 kq/ha olmuş, 1998-ci ildə sıfır səviyyəsinə enmişdir. 2007-ci ildən sonra artaraq 2018-ci ildə 91 kq/ha çatmışdır. Bu sahədə gübrə istifadəsinin artması tərəvəz istehsalının inkişafı və daxili bazarın tələbatının ödənilməsi məqsədilə aparılan tədbirlərin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 47.90
 Minimum: 0.00
 Maksimum: 233.00
 Standart sapma: 57.92
 Son il dəyəri: 91.00
 Trend: -7.10

Üzümlüklər (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz

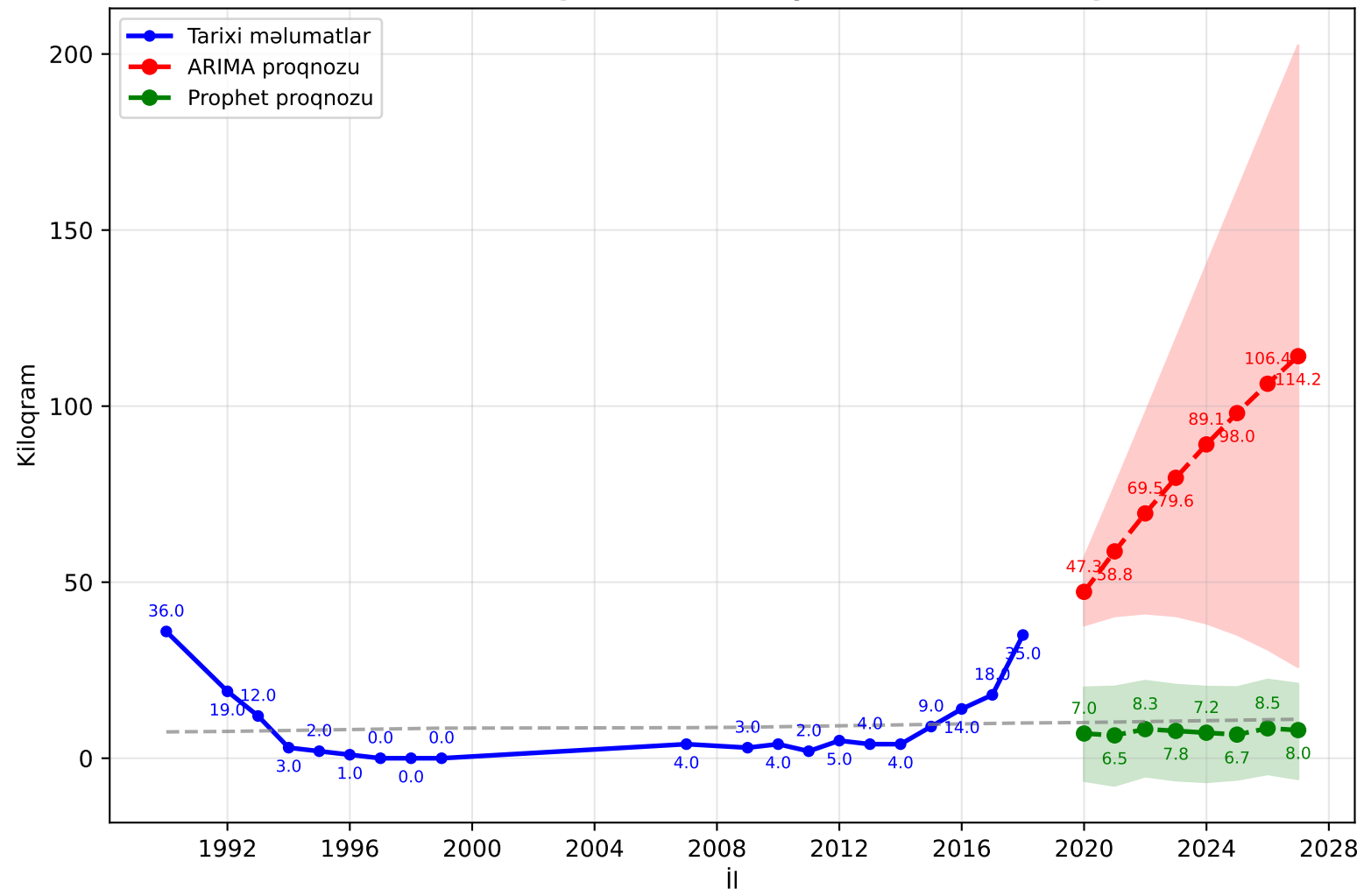


Üzümlüklərdə gübrə istifadəsi 1990-cı ildə sıfır səviyyəsində olmuş, 2007-ci ildən sonra artmağa başlayaraq 2018-ci ildə 40 kq/ha çatmışdır. Üzümlük sahəsində gübrə istifadəsinin artması şərabçılıq sənayesinin inkişafı və üzüm məhsullarının ixrac potensialının artırılması məqsədilə aparılan tədbirlərin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 13.90
Minimum: 0.00
Maksimum: 60.00
Standart sapma: 17.06
Son il dəyəri: 40.00
Trend: 2.00

Yem bitkiləri (kq) - Zaman Seriyası Analizi və Proqnoz



Yem bitkiləri əkinlərində gübrə istifadəsi 1990-cı ildə 36 kq/ha olmuş, 1995-1999-cu illər arasında 0-2 kq/ha səviyyəsinə enmişdir. 2007-ci ildən sonra tədricən artaraq 2018-ci ildə 35 kq/ha çatmışdır. Yem bitkiləri sahəsində gübrə istifadəsinin artması heyvandarlığın inkişafı və yem bazasının gücləndirilməsi siyasətinin nəticəsidir.

STATISTİK GÖSTƏRİCİLƏR:

Orta dəyər: 8.75
Minimum: 0.00
Maksimum: 36.00
Standart sapma: 10.79
Son il dəyəri: 35.00
Trend: -0.05